

цілевизначення, планування, рефлексія забезпечує формування важливої ключової компетентності – навчання впродовж життя;

– встановлено, що в результаті добре реалізованого принципу текстоцентризму підвищилася ефективність роботи над формуванням умінь виявляти, формулювати й розв’язувати проблеми, збагачувати емоційний світ підлітків, долати різноманітні труднощі, розвивати систему ставлень в учнів;

– *упроваджено* в освітній процес ліцеїв науково обгрунтоване й експериментально апробоване дидактико-методичне забезпечення: підручники української мови для 10-11 класів, матеріали посібників «Методика компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту», «Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї (рівень стандарту)».

УПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ЛІЦЕЮ НА РІВНІ СТАНДАРТУ

О. М. Горошкіна, доктор пед. наук, професор

Сучасні соціальні виклики, спричинені глобалізацією, утвердженням тенденцій відкритого суспільства, інформатизації, інноваційності в усіх його галузях, зумовлюють необхідність розроблення методики компетентнісно орієнтованого навчання української мови на рівні стандарту, що забезпечує функційність та ефективність навчання, сприяє формуванню ключових і предметної компетентностей учнів. Особливості компетентнісно орієнтованої методики відображено в «Концепції навчання української мови учнів ліцею».

Ефективна реалізація експериментальної методики навчання української мови ліцеїстів на рівні стандарту залежала від урахування психолого-педагогічних засад, зокрема підходів до навчання, загальнодидактичних та специфічних принципів навчання української мови, реалізованих у підготовлених підручниках й авторських посібниках для вчителя. Прикметною ознакою розроблених підручників української мови є спрямованість на формування ключових і предметної компетентностей учнів. У межах експериментальної методики окреслено напрями роботи з унормування українського мовлення ліцеїстів на засадах компетентнісного підходу та формування компетентного мовця на уроках української мови в 10-11 класах. Експериментальною методикою було передбачено розроблення системи компетентнісно орієнтованих завдань, що зумовлювали створення на уроці ситуацій, максимально наближених до життєвих, моделювання ситуацій вибору, що потребують від учнів висунення гіпотез, пошук варіантів розв’язання проблеми; застосування методів, прийомів і засобів навчання, що спонукають учнів до самостійного здобування інформації, роботи з нею; проблемний характер навчального матеріалу; добір дидактичного матеріалу, завдань, що передбачають комплексну перевірку рівня підготовленості учнів, оскільки перевіряють не рівень засвоєння знань з предмета, а інтегровані якості особистості, а також спонукають учнів до пошуку нестандартних рішень, до аналізу власних рішень та рішень інших. Дотримання означених вимог сприяло посиленню в учнів інтересу й мотивації до навчання.

Упровадження експериментальної методики в школи України сприяло реалізації таких освітніх завдань: формування в учнів мотивації до навчання української мови, ціннісного ставлення до неї, що виражалося у прагненні спілкуватися нею; формування соціально значущих умінь (аналізувати, синтезувати, порівнювати, узагальнювати, висновкувати); забезпечення функційності, дієвості знань і вмінь з української мови. У процесі спостереження на уроках української мови, спілкування з учителями й учнями експериментальних шкіл було *виявлено*: зростання інтересу учнів до уроків; бачення ширших перспектив застосування знань і вмінь з української мови; переосмислення ролі мови для особистісного розвитку; мотивованість на міжособистісне спілкування. Системна робота, спрямована на формування унормованого українського мовлення старшокласників, зокрема системи вправ і завдань, сприяла регулюванню соціальної поведінки учнів, формуванню впевненості у процесі комунікації.

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ЛІЦЕЮ: ВІДПОВІДНІСТЬ СУЧАСНИМ ВИКЛИКАМ

Н. Б. Голуб, доктор пед. наук, професор

Оновлення методик навчання української мови здобувачів освіти різних вікових категорій триває під знаком надії учнів, учителів і батьків на те, що нові методики максимально наблизять мову до потреб життя кожної особистості, забезпечуватимуть її розвиток і самореалізацію. Суспільство робить запит на знання і вміння, які сприятимуть його процвітання. У результаті ЗНО сучасний випускник має постати не як знавець мовної теорії, а як компетентна мовна особистість, що володіє такими вміннями: швидко й правильно орієнтуватися в умовах спілкування, планувати своє мовлення, добирати адекватні меті й ситуації мовні засоби, забезпечувати зворотний зв'язок, досягати поставлених цілей спілкування. У результаті багаторічних пошуків механізмів функційності мовних знань і вмінь увагу вчених (лінгвістів, психологів, лінгводидактиків) сфокусовано на мовленнєвих жанрах, що є водночас невід'ємним компонентом і засобом організації розмовного мовлення. Одним з основних постулатів комунікативної лінгвістики вважають жанрове оформлення комунікативної поведінки. Причиною багатьох комунікативних невдач називають неправильний вибір мовленнєвого жанру чи невдале мовне оформлення висловлення.

З огляду на зазначене, експериментальна методика навчання української мови учнів ліцею (автори – співробітниця відділу навчання української мови та літератури) дієвим механізмом, що забезпечує функційність знань і вмінь, визначила мовленнєві жанри. Зв'язок мовної теорії з конкретними жанрами підвищує її доцільність і мотивує учнів на вивчення.

Переваги, інноваційні ідеї, алгоритм дії компетентісно орієнтованої методики чітко викладено в «Концепції навчання української мови учнів ліцею». Підручники української мови для 10-11 класів (автори – Н. Голуб, О. Горошкіна, В. Новосьолова)